

Pokazatelji zdravstvenog stanja stanovništva Krapinsko-zagorske županije

Marina Stanković Gjuretek, Natalija Mučnjak

Zavod za javno zdravstvo Krapinsko-zagorske županije

Sažetak

Zavod za javno zdravstvo sustavno prikuplja, kontrolira, obrađuje i interpretira informacije iz sustava zdravstva kao i svih drugih izvora uz pomoć kojih prati stanje zdravlja u županiji i planira intervencije. Ovdje su prikazani opći podaci o županiji, demografska situacija, podaci o pobolu, smrtnosti i o korištenju zdravstvene zaštite.

KZZ spada među gušće naseljene županije, ali već više od desetljeća bilježi nepovoljnu demografsku situaciju. Isto tako radi se o županiji udjelom starijih od 65 godina većim od hrvatskog prosjeka (16,4:15,5). Promatrajući tri vodeće grupe bolesti u mortalitetnoj strukturi u prethodnom desetljeću vidimo lagani porast smrtnosti kako od kardiovaskularnih, tako i od malignih bolesti. Mortalitet dojenčadi uglavnom je za većinu godina bio niži od Hrvatskog prosjeka, dok je 2002. godine stopa nešto viša. Obuhvat obveznim cijepjenjima već je godinama u zadovoljavajućim zakonski propisanim okvirima.

Broj stanovnika na jednog zdravstvenog djelatnika nešto je veći od hrvatskog prosjeka (92:84), ali treba naglasiti da Krapinsko-zagorska županija ima četiri specijalne bolnice, a od kojih se u dvijema provode rehabilitacije i liječe se osobe iz cijele Hrvatske. U županiji postoji jedna opća bolnica (OB Zabok) koja je u protekloj godini zbrinjavala svega 39% bolnički liječenih pacijenata. Prosječna dužina liječenja je veća nego za Hrvatsku (14,5:9,7) što se isto može objasniti duljim boravkom u bolnicama zbog rehabilitacija.

Što se tiče provedbe Nacionalnih programa, prvenstveno ranog otkrivanja raka dojke bilježimo dobre rezultate (odaziv 73%), a što se tiče ranog otkrivanja raka debelog crijeva odaziv je svega 21% i provodi se uz određene poteškoće.

Postoji jedan dom zdravlja (DZ Krapinsko-zagorske županije).

Odnos broja pregleda u djelatnosti PZZ i specijalističkih pregleda je u Krapinsko-zagorskoj županiji povoljniji nego u Hrvatskoj (3:1 u odnosu na 1,8:1), premda se svake godine bilježi sve veći broj pregleda u polikliničko-konzilijarnoj djelatnosti. Hitna medicinska pomoć je u osnivanju, a hitne intervencije vrše se u sklopu dežurstva i pripravnosti.

Ključne riječi: Krapinsko-zagorska županija, pokazatelji, zdravstveno stanje stanovništva

Opći podaci o županiji

Krapinsko-zagorska županija se prostire na 1235 km², i administrativno je podijeljena u 7 gradova i 25 općina. Na području županije, prema zadnjem popisu 2001.g. živi 142 432 stanovnika (51 403 u gradovima i 91 029 u općinama). Od ukupnog broja stanovnika 49% su muškarci, a 51% žene. Gustoća naseljenosti je 115 stanovnika na km². U odnosu na prosjek za Republiku Hrvatsku, udio osoba mlađih od 14 godina u Krapinsko-zagorskoj županiji isti je kao u Hrvatskoj (17%), dok je udio starijih od 65 godina veći u našoj županiji (16,5:15,6). Prosječna starost stanovništva u županiji iznosi 39,6 godina dok je prosjek za Hrvatsku 39,3, indeks starenja je veći nego za Hrvatsku (94,7: 90,7).

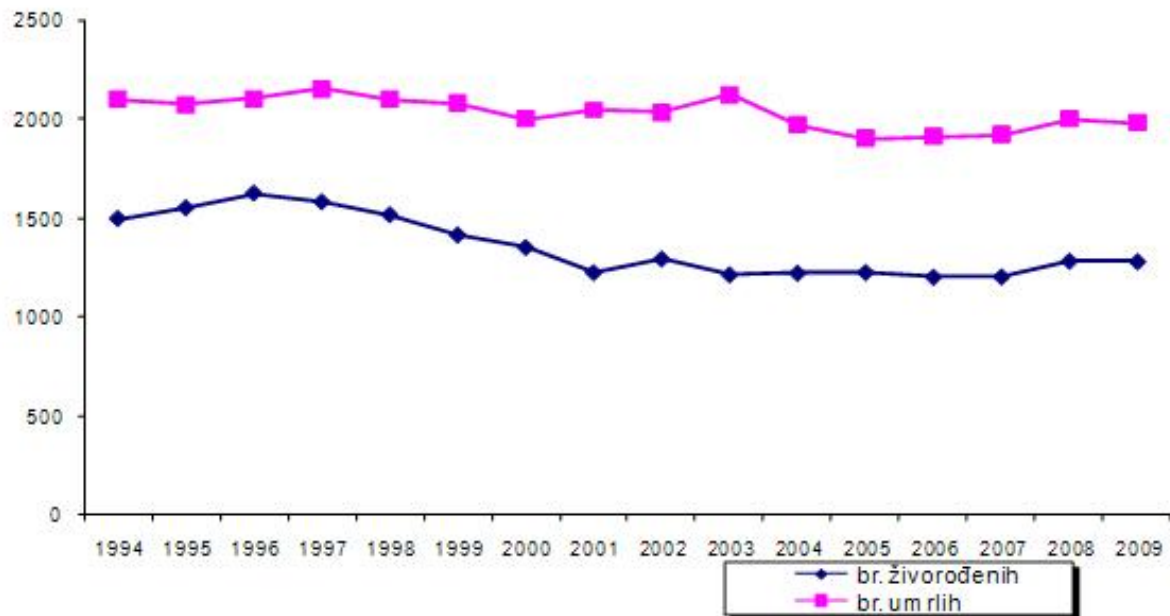
U odnosu na popis 1991.g. broj stanovnika u županiji se smanjio za 4%, u gradovima za 1%, a u općinama za 6%.

Na kraju 2009. godine evidentirano je 5 249 nezaposlenih osoba, što je više za 20% nego 2008. godine. Evidentirano je 37 258 ukupno zaposlenih, 33 621 korisnika mirovine, a prosječna mirovina iznosila je 1 948,22 kn. Prema popisu stanovništava iz 2001. godine, u Krapinsko-zagorskoj županiji ima 43.832 kućanstva. Od tog broja 8.842 ili 20,2% je samačkih. Prema istom popisu u našoj županiji ima 29.039 obitelji, od toga su 5.662 jednoroditeljskih obitelji među kojima dominiraju obitelji majki s djecom (4.697). Prosječan broj članova po kućanstvu je nešto veći nego u Hrvatskoj (3,2 :3).

Prirodno kretanje stanovništva

Smanjivanje broja rođenih, visok mortalitet uz nepovoljni migracijski trend utječu da već niz godina bilježimo više umrlih nego rođenih - «prirodni pad» stanovništva tj. depopulaciju koja je definirana kao jedan od prioritarnih problema za Krapinsko-zagorsku županiju. Vitalni indeks iznosi 64,5 (na odumiranje stanovništva ukazuju vrijednosti vitalnog indeksa manje od 100).

Grafikon 1. Broj živorođenih i umrlih u Krapinsko-zagorskoj županiji od 1994. do 2009. godine.

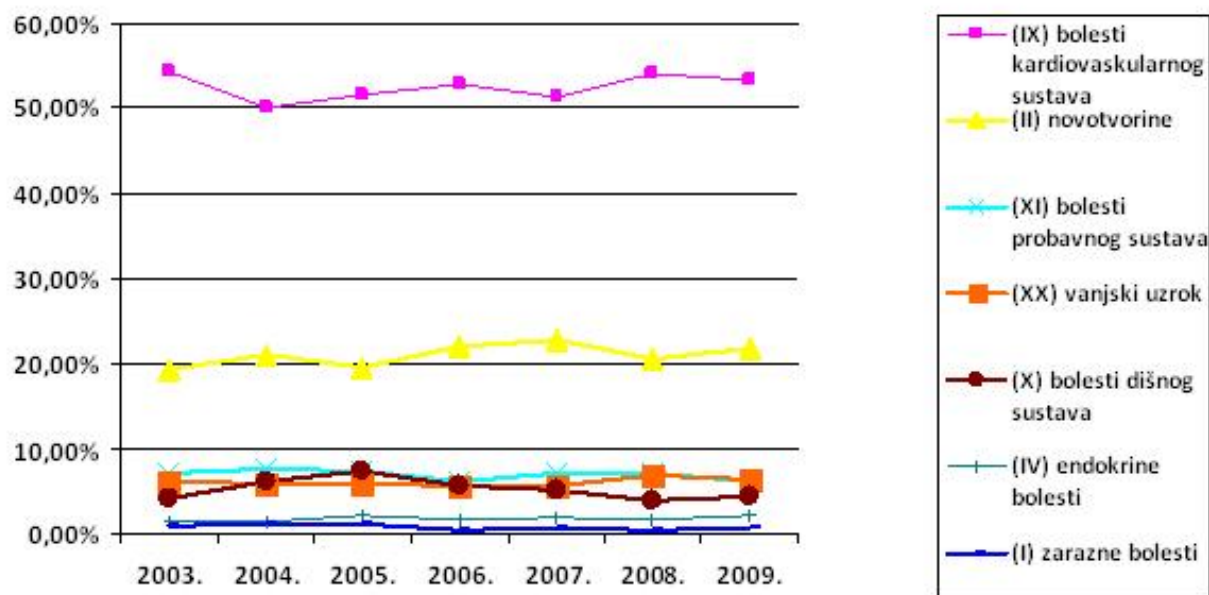

Umrli

U 2009. godini zabilježen je nešto manji broj umrlih osoba u odnosu na prethodnu godinu tj. broj umrlih osoba je 1 987 u odnosu na 2 004 umrle osobe prethodne godine. Stopa mortaliteta (umrli na 1000 stanovnika) za Krapinsko-zagorsku županiju je 13,9 što je više od stope mortaliteta u Hrvatskoj koja je iste godine iznosila 11,8.

Među uzrocima smrti na prvom su mjestu kardiovaskularne bolesti s udjelom od 53,4%, a slijede maligne (21,8%). Udio obje grupe bolesti iz godine u godinu bilježi blagi porast (grafikon 2.). Među pojedinačnim dijagnozama najčešći je kronična ishemična bolest srca, odmah potom slijedi moždani udar, na trećem mjesto je akutni infarkt miokarda (grafikon 3.). Najviše umrlih muškaraca je u dobi od 75-79 godina, a žena u dobi iznad 85 godina.

Grafikon 2. Grupe vodećih uzroka smrti u Krapinsko-zagorskoj županiji od 2003. do 2009. godine

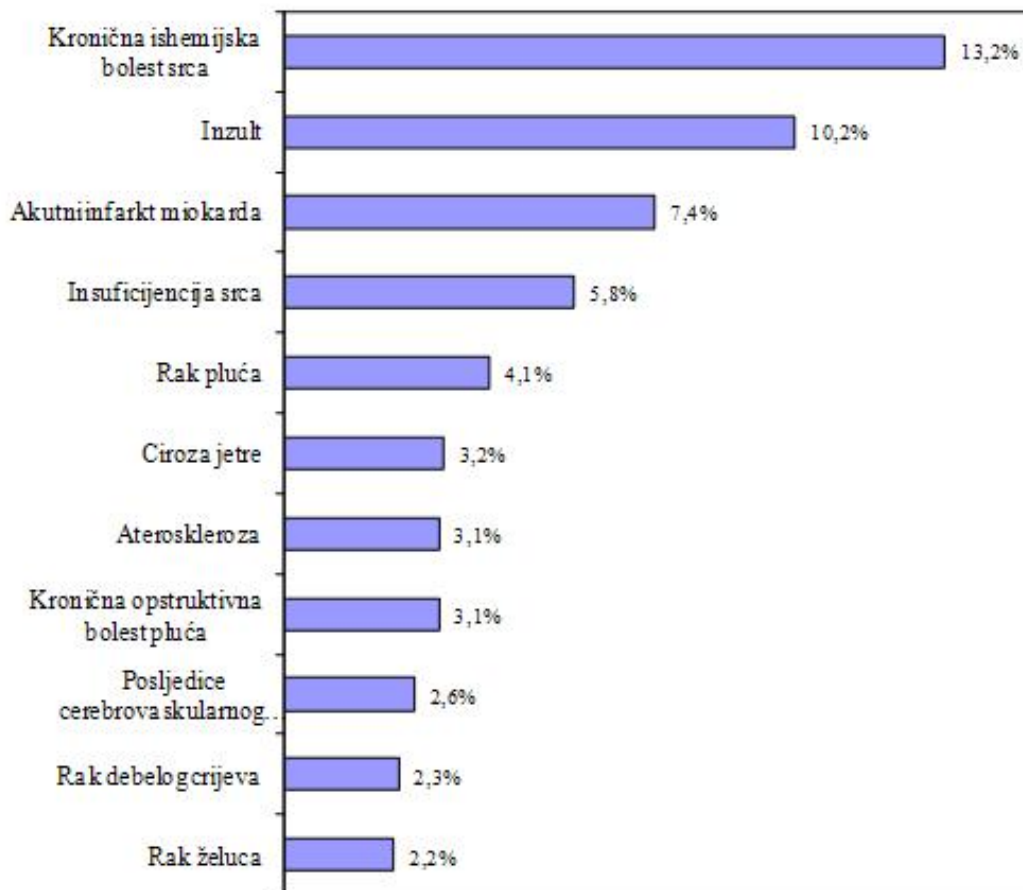

Među malignim bolestima u 2009. godini kod žena najčešći uzrok smrti je bio rak želuca, stopa na 100 000 stanovnika je 32,9; zatim dojke i debelog crijeva 28,8; rak pluća 23,3; rak jajnika/rak gušterače 15,1.

Kod muškaraca na prvom mjestu je rak pluća, stopa iznosi 93,6; rak debelog crijeva 34,6; rak prostate 30,3; rak želuca 28,8; rak gušterače 20,2 i rak jetre 17,3.

Grafikon 3.

Deset vodećih pojedinačnih uzroka smrti u Krapinsko-zagorskoj županiji u 2009. godini

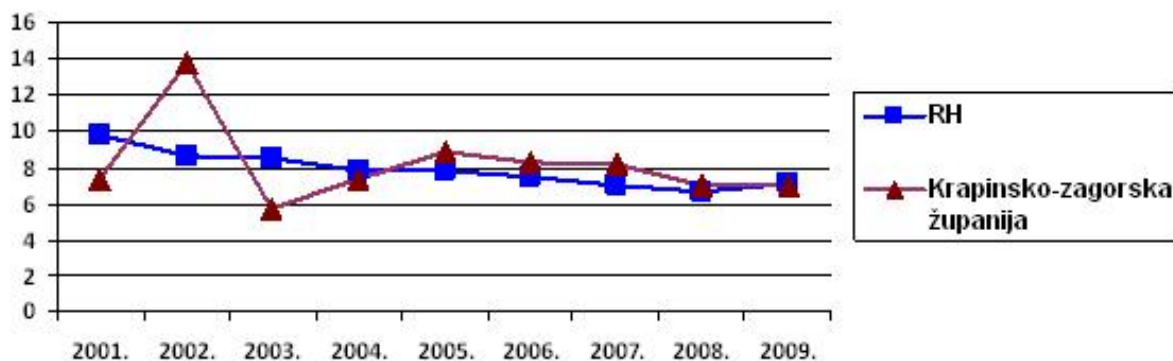
Struktura osnovnih uzroka smrti odraz je umiranja starijih dobnih skupina. Od svih umrlih najviše ih je iz skupine kardiovaskularnih bolesti (srčanih bolesti i moždanog udara).

Perinatalni mortalitet i mortalitet dojenčadi

Perinatalni mortalitet i mortalitet dojenčadi u praćenju smrtnosti stanovništva su važni pokazatelji jer uz zdravstvenu situaciju neke zemlje ukazuju i na socijalno-ekonomske prilike i kulturološka obilježja. Stopa perinatalnog mortaliteta se izražava na 1000 živorođene djece, a uključuje smrt živorođenog djeteta (neovisno o težini) do 7 dana po porodu, kao i mrtvorodenu djecu nakon najmanje 22 navršena tjedna trudnoće koja su teška najmanje 500 grama (preporuka Svjetske zdravstvene organizacije radi mogućnosti međunarodnih usporedbi). Stope perinatalnog mortaliteta su u Krapinsko-zagorskoj županiji u razdoblju 2001.-2009.g. uglavnom nešto više od prosjeka Hrvatske, osim 2001. i 2003.g.(grafikon 4.)

Grafikon 4.

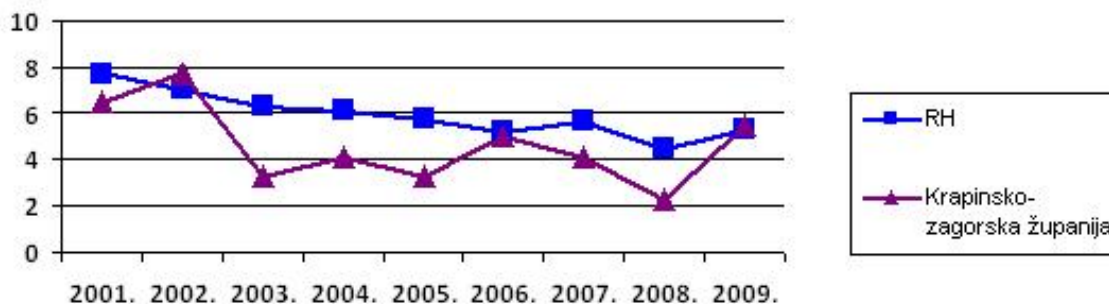
Stopa perinatalnog mortaliteta u RH i Krapinsko-zagorskoj županiji u razdoblju od 2001. do 2009. godine

Mortalitet dojenčadi je također značajan indikator kako zdravstvenog stanja, tako i socio-ekonomskih prilika, a pokazuje koliko živorođene djece umire u prvoj godini života. Visok mortalitet dojenčadi nalazimo u nerazvijenim zemljama, dok je nizak mortalitet obilježje razvijenih sredina i posljedica je faktora na koje je teško utjecati (npr. prirodne malformacije). Krapinsko-zagorska županija u promatranom razdoblju za većinu godina je niža od Hrvatskog prosjeka, dok je 2002. godine stopa nešto viša.

Grafikon 5.

Stopa mortaliteta dojenčadi u RH i Krapinsko-zagorskoj županiji u razdoblju od 2001. do 2009. godine

Zdravstvene ustanove i djelatnici

Prema podacima Registra djelatnika u zdravstvu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo na dan 31.12.2009. godine u Krapinsko-zagorskoj županiji bilo je registrirano ukupno 1 548 zdravstvenih djelatnika zaposlenih u državnim i privatnim zdravstvenim ustanovama i privatnim ordinacijama. Broj stanovnika na jednog zdravstvenog djelatnika je nešto je veći od hrvatskog prosjeka (92:84).

Na području županije imamo jednu opću i 4 specijalne bolnice, 77 ordinacija obiteljske medicine i 63 stomatološke ordinacije, zatim 14 ustanova kućne njege i rehabilitacije, 4 ordinacije medicine rada, 4 pedijatrijske, 12 ginekoloških i 7 drugih specijalističkih ordinacija.

Primarna zdravstvena zaštita

U djelatnostima primarne zdravstvene zaštite dojenčadi i male djece, te djelatnosti opće/obiteljske medicine u 2009. godini radilo je ukupno 81 doktor medicine. U djelatnosti opće medicine zaposleno je 77 doktora medicine, a 4 doktora medicine u djelatnosti za zdravstvenu zaštitu dojenčadi i male djece. Od toga je 27 specijalista opće/obiteljske medicine, 4 specijalista pedijatrije, 3 specijalista školske medicine, 2 specijalista medicine rada. Od ostalih zdravstvenih djelatnika u timovima su 3 sa VŠS, 79 sa SSS spremom. Prema mreži javne zdravstvene službe iz srpnja 2009. godine, u Krapinsko-zagorskoj županiji predviđeno je u djelatnosti opće/obiteljske medicine 76 timova. U djelatnosti zdravstvene zaštite dojenčadi i predškolske djece nedostaje 5 liječničkih timova, jer je prema mreži predviđeno 9.

2009. godini u skrbi timova primarne zdravstvene zaštite zabilježeno je 139 186 osiguranika od kojih je 110 324 ili 79,3% koristilo zdravstvenu zaštitu. Broj osiguranika koji su posjetili ordinaciju je 908 065 (8,2 posjeta po osiguraniku), a koji su pregledani u ordinaciji 583 771 (4,2 pregleda po osiguraniku). Na specijalističke preglede u 2009. godini zabilježeno je 285 884 upućivanja od timova primarne zdravstvene zaštite (tj. svaki treći pregled završavao je upućivanjem na specijalističku obradu). Na jednog liječnika u primarnoj zdravstvenoj zaštiti dolazi 1718 osoba (Hrvatski prosjek je 1772).

Bolesti ili stanja utvrđena u djelatnosti opće/obiteljske medicine i djelatnosti za zdravstvenu zaštitu dojenčadi i male djece su u vidu u kretanje učestalosti korištenja zdravstvene zaštite zbog pojedinih bolesti i stanja.

Najviše zabilježenih stanja ima u grupi bolesti dišnih sustava. U općoj je zabilježeno 12,3%, a u djelatnosti za zdravstvenu zaštitu dojenčadi i male djece 32,6%. U djelatnosti opće medicine slijede bolesti cirkulacijskog sustava 12,2%, bolesti mišićno-koštanog sustava 10,7%, bolesti genitourinarnog sustava 5,7%, bolesti kože i potkožnog sustava 5,3%, bolesti oka i očnih adneksa 4,4%, duševni poremećaji i poremećaji ponašanja 4,7%, bolesti probavnog sustava 4,5%. U djelatnosti za zdravstvenu zaštitu dojenčadi i male djece nakon bolesti dišnog sustava, slijede zarazne bolesti 9,3%, bolesti kože i potkožnog tkiva 4%, bolesti uha i mastoidnog nastavka 3,8%.

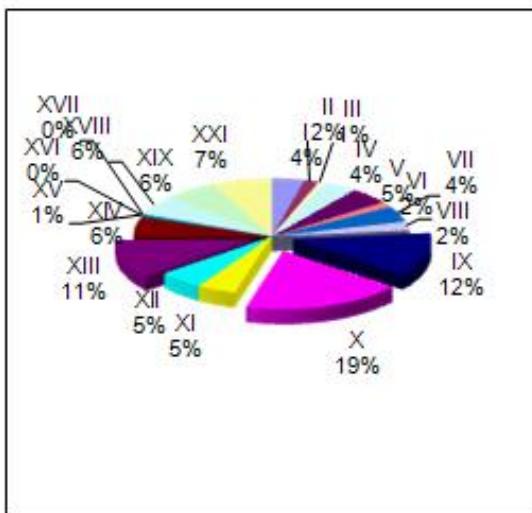
U djelatnosti zdravstvena zaštita dojenčadi i predškolske djece u 2009. godini je registrirano 15 221 posjeta zbog preventivne skrbi.

Zabilježeno je 6 717 preventivnih posjeta dojenčadi odnosno 4,8 posjeta po dojenčetu (hrvatski prosjek je isto 4,8%) i 8 504 preventivnih posjeta male djece odnosno 1,2 posjeta po djetetu (hrvatski prosjek: 1 posjet po malom djetetu).

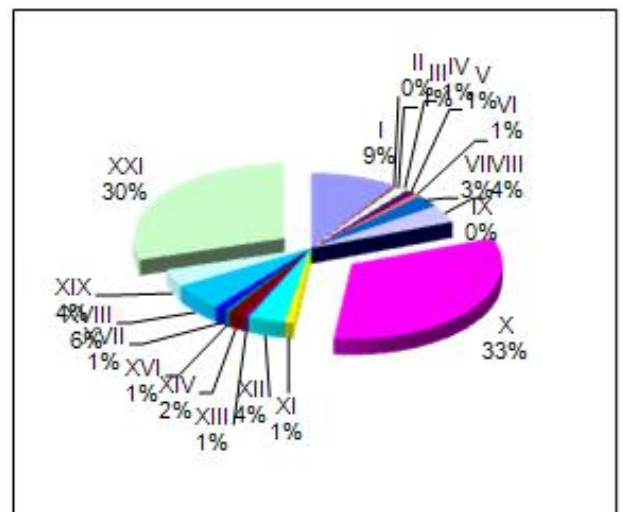
Ukupno je obavljeno 9 210 sistematskih pregleda odnosno 3,2 sistematska pregleda po dojenčetu i 0,7 sistematskih pregleda po jednom djetetu.

Među utvrđenim poremećajima razvoja pri sistematskim pregledima dojenčadi najčešće je registriran usporen psihomotorni razvoj u 3,7% pregledanih, drugi poremećaji psihomotornog razvoja 0,8%, ostali poremećaji su zabilježeni u udjelu manjem od 1%. U sistematskim pregledima male djece od patoloških stanja najčešći su kariozni zubi 10,8%, dislalija 7,4%, fimoza 3,7%, ostali poremećaji govora 3,2%, mišićno-koštane deformacije udova 2,9%.

Grafikon 6. Udio pojedinih bolesti ili stanja u ukupnom pobolu u djelatnosti opće medicine u 2009. Godini.

Grafikon 7. Udio pojedinih bolesti i stanja u ukupnom pobolu u djelatnosti zdravstvene zaštite dojenčadi i predškolske djece u 2009. godini

I. Zarazne i parazitarne bolesti	XI. Bolesti probavnog sustava
II. Novotvorine	XII. Bolesti kože i potkožnog tkiva
III. Bolesti krvi i krvotvornog sustava	XIII. Bolesti mišićno koštanog sustava
IV. Endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma	XIV. Bolesti urogenitalnog sustava
V. Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja	XV. Trudnoća, porođaj i babinje
VI. Bolesti živčanog sustava	XVI. Određ. stanja u perinat. razdob.
VII. Bolesti oka i očnih adneksa	XVII. Prirođene malformacije
VIII. Bolesti uha i mastoidnog nastavka	XVIII. Simpt., znakovi i abnormal. klinički i lab. nalazi
IX. Bolesti cirkulacijskog sustava	XIX. Ozljede, trovanja i dr. poslj. vanjskih uzroka
X. Bolesti dišnog sustava	XX. vanjski uzroci morbiditeta i mortaliteta

Hitna medicinska pomoć

U našoj županiji je hitna medicinska pomoć u postupku osnivanja, a za sada se provodi kroz dežurstva ili pripravnosti liječnika 24 sata prema području djelovanja doma zdravlja.

2009.g. zabilježeno je 37 418 intervencija u ordinacijama hitne medicinske pomoći, 5 309 intervencija u kući pacijenata i 2 331 intervencija na terenu.

Sanitetski prijevoz pružao se u 6 248 slučajeva.

Prikaz zdravstvene zaštite žena

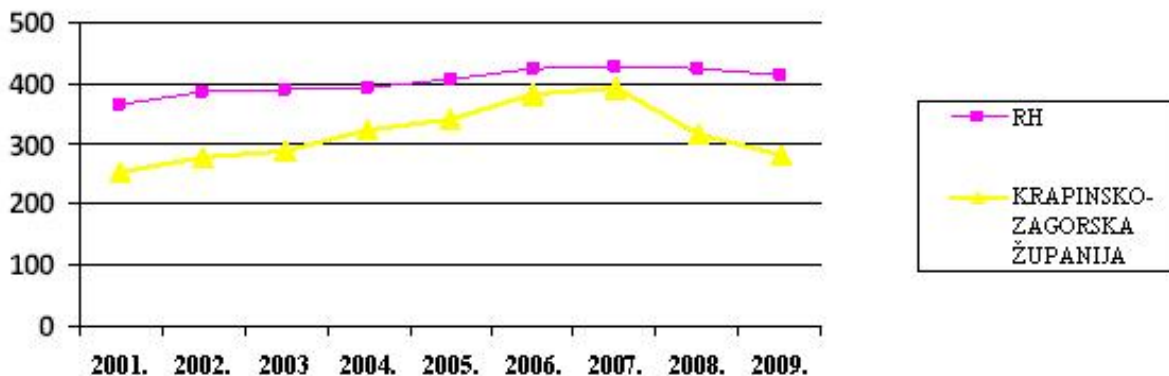
Zdravstvena zaštita žena organizirana je preko timova liječnika ginekologa u primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

U djelatnosti primarne zdravstvene zaštite žena u 2009. godini radilo je ukupno 6 timova puno i 5 djelomično radno vrijeme. Na tom području radi još 7 timova puno i 4 tima djelomično radno vrijeme koji nemaju ugovor s HZZO.

Prema izvještajima timova za 2009.g. u skrbi je 41 912, a zdravstvenu zaštitu koristilo je 16 221 žena. Ordiniciju je posjetilo 41 385 žena, a pregledano ih je 28 118. Preventivnih pregleda bilo je ukupno 10 685, odnosno 8696 za žene fertile dobne (stopa preventivnih pregleda na 1000 žena fertile dobne je 850,7). Ukupno je izvršeno 915 pregleda dojki (101 patološka nalaza 11,0 %). Tijekom 2009. godine uzeta su 9 332 PAPA testa od kojih su 1 448 patološki 15,5%. Stopa uzetih obrisaka iznosila je 282,4 na 1000 žena fertile dobne, što je manje nego prethodnih godina, a i značajno manje od hrvatskog prosjeka. (Grafikon 8.)

Grafikon 8.

Stopa uzetih obrisaka za PAPA test na 1000 žena generativne dobi (15-49)

Trudnice su posjetile ordinaciju radi praćenja trudnoće 10 127 puta, a utvrđeno je 744 patoloških stanja, odnosno 7,3 %. Nadzora nad normalnom trudnoćom bilo je 2 028, što odgovara broju prvih posjeta trudnica razvrstanim po dobnim skupinama i trajanju trudnoće. To čini 4,9 posjeta po trudnici, što je ispod Hrvatskog prosjeka, koji je 7 za 2009.g. Taj podatak treba uzeti s rezervom jer je vrlo vjerojatno da određen broj trudnica preglede obavlja i kod liječnika u Zagrebu.

Najčešće bolesti zbog kojih žene posjećuju ordinaciju su menopauzalni i drugi perimenopauzalni poremećaji

10,1%, poremećaji menstruacije 10%, bol i druga stanja povezana sa ženskim spolnim organima i menstrualnim ciklusima 8,3%.

Medicina rada

U 2009. godini radila su ukupno 4 tima puno radno vrijeme u kojima je zaposleno 4 spec. medicine rada, 6 medicinskih sestri i 3 psihologa. Obavljeno je ukupno 5 436 preventivnih pregleda, od toga je 5 317 (97,8%) sposobnih za rad, a 119 (2,2%) nesposobnih. Posebnih pregleda je obavljeno ukupno 4 052, od toga je 4 031 (99,5%) sposobnih, 21 (0,5%) nesposobnih.

Najviše utvrđenih bolesti ili stanja zabilježeno je u skupini bolesti oka i očnih adneksa 29,2%, zatim slijedi bolesti cirkulacijskog sustava 14,5%, duševni poremećaji i poremećaji ponašanja 14,1%, endokrine bolesti, bolesti prehrane i metabolizma 10,9%, bolesti mišićno koštanog sustava i vezivnog tkiva 10,0%.

Patronažna djelatnost

Prema pravilniku o standardima i normativima prava iz obaveznog zdravstvenog osiguranja na osnovi prosječnog broja zdravstvenih usluga po osiguranoj osobi, Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje osigurava obvezni minimum - pravo na dvije patronažne posjete (tijekom trudnoće, nakon poroda, djeci do navršene prve godine života, te rizičnim skupinama). Patronažnu zaštitu provode više medicinske sestre na 5.100 osiguranih osoba.

U ovoj djelatnosti je u 2009. godini radilo ukupno 27 VŠS.

Registrirano je ukupno 47 801 posjeta trudnicama, roditeljama, ženama, novorođenčadi, dojenčadi, školama, maloj i ostaloj djeci, posjeta zbog higijene i socijalnih prilika, kroničnim bolesnicima i ostalima.

Bilježi se rast broja posjeta u patronažnoj djelatnosti iz godine u godinu.

Kućna njega

Prema Zakonu o zdravstvenoj zaštiti NN 1/97 članak 68, ustanova za zdravstvenu njegu u kući provodi zdravstvenu njegu i rehabilitaciju bolesnika po uputama i pod stručnim nadzorom doktora medicine.

Medicinska sestra poslove zdravstvene njege bolesnika obavlja samostalno, a standardni broj osiguranih osoba za provođenje zdravstvene njege u kući je 5.500 osiguranika.

Usluge zdravstvene njege u kući u 2009. godini je obavljalo ukupno 4 VŠS i 33 SSS.

Ukupni broj posjeta zbog zdravstvene njege u kući je 74 859 za 2009.g.

Zaštita i liječenje usta i zubi

U djelatnosti primarne stomatološke zdravstvene zaštite u 2009. godini radilo je ukupno 64 tima puno radno vrijeme. Od toga 55 tima ima ugovor s HZZO i skrbe o ukupno 134 011 osiguranika i 10 timova koji nemaju ugovor s HZZO. U djelatnosti je ukupno zaposleno 64 doktor stomatologije, 3 specijalista, 1 tehničara i 56 asistenta. U 2009. godini zabilježeno je 144 709 posjeta u ugovornim ordinacijama i 8 803 posjeta u ordinacijama bez ugovora s HZZO.

Najčešće zabilježene dijagnoze u djelatnosti su zubni karijes s udjelom 47,4%, bolesti pulpe i periapikalnih tkiva 28,7%, ostale bolesti čvrstog zubnog mesa 4,5%, akutni i kronični gingivitis 3,0%, akutni i kronični peridantitis i periodontoza 2,9%.

Porodi i prekidi trudnoće

U OB Zabok 2009.g. registrirano je 1004 poroda i 1015 rođene djece od kojih je 1013 živorođene i 2 mrtvorodene djece.

U 77,6% slučajeva porod završava spontano u 9,8% završava sa carskim rezom na koji se odlučilo prije početka poroda, 9,6% završava s carskim rezom o kojem je odlučeno u toku poroda, 2,6% završava vakuum ekstrakcijom, 0,3% forcepsom i 0,2% zadak-asistirani porod. Trudnoće koje su završile prekidom registrirane su u 102 slučaja. Najčešće prekidi trudnoće su zbog ostalih abnormalnih produkata u 41,2 %, legalno inducirani u 23,5%, spontani 22,6%, izvanmaternične trudnoće 8,8% i mola hydatidosa 3,9%.

Stacionarna zdravstvena zaštita

U Krapinsko-zagorskoj županiji imamo jednu opću i 4 specijalne bolnice, od kojih se u dvijema provode rehabilitacije i liječe se osobe iz cijele Hrvatske.

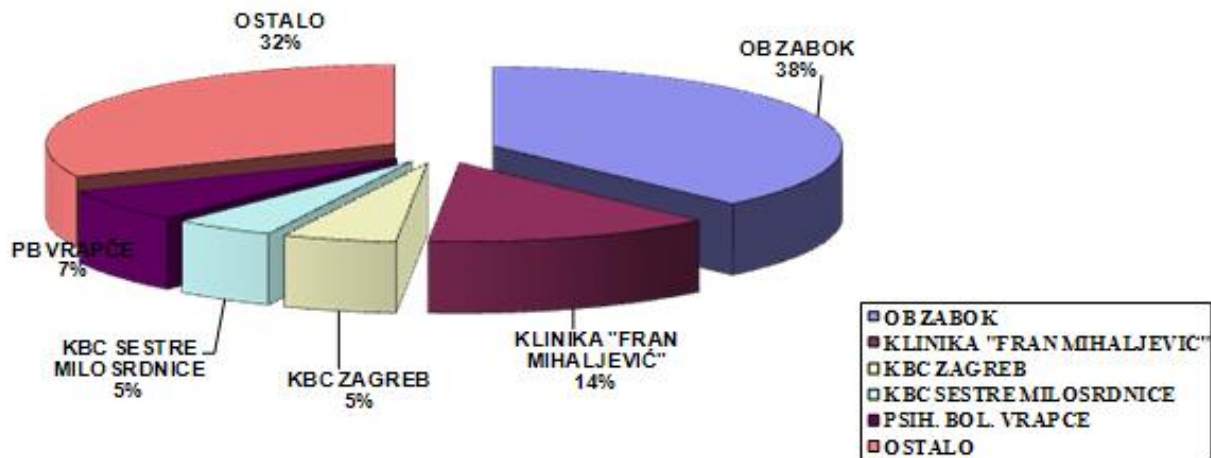
Broj postelja na 1000 stanovnika u bolnicama Krapinsko-zagorske županije je 8, a za RH 5,4. Broj postelja po doktoru za našu županiju iznosi 10,8, a za RH 4,6. Prosječna dužina liječenja je 14,5 (ako izuzmemo rehabilitacije prosječna duljina liječenja je 6,4), iskorištenost postelja 83 % i broj pacijenata po krevetu 20,8, a u RH prosječna dužina liječenja je 9,7 (bez rehabilitacija 6,7), iskorištenost postelja 82,5% i broj pacijenata po krevetu 31.

Od ukupnog broja hospitalizacija za našu županiju 21 716 (bez poroda, bolničke rehabilitacije i prekida trudnoće) najviše je hospitalizirano u OB Zabok 38,2%, zatim u Klinici „Fran Mihaljević“ 13,51%, Psihijatrijska bolnica Vrapče 6,8%, KBC Zagreb 5,3%, KB „Sestre milosrdnice“ 4,6%.

Vodeće skupine bolesti kao uzrok hospitalizacije su: ostali oblici angine pectoris i hipertenzija u 6,8%, kronična ishemična bolest srca 4,1%, fibrilacija atrija i undulacija u 2,3%, a u bolnicama za rehabilitaciju najviše ih je hospitalizirano zbog prisutnosti ortopedskih implantanata zglobova u 17,7%, kompresije kralježnične moždine

11,2%, mlohave hemiplegije 7,5%, prisutnost aortkonorarnog premoštenja 7,2%.

Grafikon 9. Gravitacija pacijenata prema određenim stacionarnim ustanovama u 2009. godini s područja Krapinsko-zagorske županije

Izvor: Zdravstveno-statistički ljetopis Krapinsko-zagorske županije 2009.

Kontakt:

Marina Stanković Gjuretek, dr.med.spec. javnog zdravstva

ZZJZ Krapinsko-zagorske županije

Tel: 049/467-152

E-mail: marina.stankovic.gjuretek@zzjkzz.hr